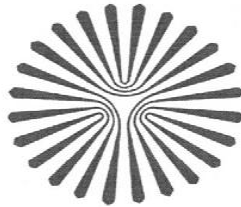

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه پیام نور

دانشکده علوم انسانی

مرکز تهران

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته روانشناسی عمومی

گروه علمی روانشناسی

عنوان

اثر یکپارچه سازی دانش آموزان کم شنوا در مدارس عادی بر سازگاری

اجتماعی در مدارس شهرستان شهرکرد

قدرت اله جهانی

استاد راهنما: علی اصغر کاکوجویباری

استاد مشاور: دکتر محمد احسان تقی زاده

شهریور ۱۳۹۱

گواهی اصالت، نشر و حقوق مادی و معنوی اثر

اینجانب قدرت اله جهانی دانشجوی ورودی سال ۱۳۸۸ مقطع کارشناسی ارشد رشته روانشناسی عمومی گواهی می‌نمایم چنانچه در پایان نامه خود از فکر، ایده و نوشته دیگری بهره گرفته‌ام با نقل قول مستقیم یا غیر مستقیم منبع و ماخذ آن را نیز در جای مناسب ذکر کرده‌ام. بدیهی است مسئولیت تمامی مطالبی که نقل قول دیگران نباشد بر عهده خویش می‌دانم و جوابگوی آن خواهم بود.

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضاء و تاریخ

اینجانب قدرت اله جهانی دانشجوی ورودی سال ۱۳۸۸ مقطع کارشناسی ارشد رشته روانشناسی عمومی گواهی می‌نمایم چنانچه براساس مطالب پایان نامه خود اقدام به انتشار مقاله، کتاب، و ... نمایم ضمن مطلع نمودن استاد راهنما، با نظر ایشان نسبت به نشر مقاله، کتاب، و ... و به صورت مشترک و با ذکر نام استاد راهنما مبادرت نمایم.

نام و نام خانوادگی دانشجو

امضاء و تاریخ

کلیه حقوق مادی مترتب از نتایج مطالعات، آزمایشات و نوآوری ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق به دانشگاه پیام نور می‌باشد.

تقدیم به

دستان سبز پدرم

وجود نازنین مادرم

زحمات همسرم

و فرزندان دلبندم

حسین و حسن

سپاس و ستایش خداوندی را که طاعتش موجب قربت است و به شکر اندرش مزید نعمت . اما بعد به فرموده ی مولی الموحدین حضرت امام علی (ع) هر کس نکته ای به من آموزد مرا بنده ی خویش ساخته است . تشکر از خلق خداوند به شکرانه ی زحماتشان عبادت پروردگار است ، در این مجال کوتاه بر خود لازم می دانم از زحمات اساتید بزرگوارم جناب آقای دکتر علی اصغر کاکوجویباری که در طول انجام این پایان نامه زحمت راهنمایی این پروژه را برعهده داشتند و جناب آقای دکتر محمد احسان تقی زاده که به امر مشاورت در این پروژه مشغول بودند صمیمانه تقدیر و تشکر نمایم و سلامتیشان را از درگاه حق تعالی مسئلت نمایم.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف مقایسه سازگاری اجتماعی در دانش آموزان مدارس تلفیقی و استثنایی از نظر معلمان و والدین این دانش آموزان در شهرستان شهرکرد صورت گرفته است. روش پژوهش از نوع علی-مقایسه ای می باشد. در این پژوهش از روش نمونه گیری در دسترس هدفمند استفاده گردید. از تعداد ۴۹ نفر دانش آموز ناشنوا که در شهرستان شهرکرد یکپارچه سازی شده بودند ۱۸ نفر به روش همتا سازی همگن شده که ۱۸ نفر از مدرسه استثنایی و ۱۸ نفر از مدارس تلفیقی به عنوان نمونه انتخاب گردیدند. برای جمع آوری داده ها از پرسشنامه ی معلم و والدین استفاده گردید که معلمان و والدین دانش آموزان آن ها را تکمیل کردند. نتایج استخراج شده به وسیله ی بررسی میانگین ها و آزمون تی (-t TEST) در سطح معنی داری $p < 0/001$ مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج تحلیل داده های پژوهش نشان داد که: ۱- از نظر معلمان بین سازگاری اجتماعی دانش آموزان یکپارچه سازی شده و غیر یکپارچه تفاوت معناداری وجود ندارد. ۲- از نظر والدین بین سازگاری اجتماعی دانش آموزان یکپارچه سازی شده و غیر یکپارچه تفاوت معناداری وجود دارد و والدین، کلاس های یکپارچه را موثر توصیف کردند.

واژه های کلیدی: یکپارچه سازی ، سازگاری اجتماعی ، کم شنوا ، استثنایی

فهرست مطالب

عنوان صفحه

فصل اول : کلیات تحقیق

- ۱-۱- مقدمه ۲
- ۱-۲- بیان مساله ۵
- ۱-۳- اهمیت و ضرورت های خاص انجام تحقیق ۷
- ۱-۴- اهداف تحقیق ۱۰
- ۱-۵- فرضیه های تحقیق ۱۰
- ۱-۵-۱- فرضیه های اصلی تحقیق ۱۰
- ۱-۵-۲- فرضیه های فرعی تحقیق ۱۰
- ۱-۶- تعریف متغیرها و مفاهیم ۱۱
- ۱-۶-۱- تعاریف نظری ۱۱
- ۱-۶-۲- تعاریف عملیاتی ۱۳

فصل دوم: پیشینه نظری و تجربی تحقیق

- ۱-۲- پیشینه نظری تحقیق ۱۶
- ۱-۱-۲- یکپارچه سازی ۱۶
- ۱-۱-۱-۲- آموزش فراگیر چیست؟ ۱۸
- ۱-۱-۱-۲- هدف یکپارچه سازی ۲۰
- ۱-۱-۱-۳- عادی سازی چیست؟ ۲۲
- ۱-۱-۱-۴- اشکال مختلف یکپارچه سازی ۲۳
- ۱-۱-۱-۵- یکپارچگی کامل در برابر پیوستاری از جاگماری های بدیل ۲۴

- ۲۸..... ۲-۱-۲-ناشنوایی
- ۳۱..... ۱-۲-۱-۲-علل ناشنوایی
- ۳۳..... ۲-۲-۱-۲-سطوح ناشنوایی
- ۳۴..... ۳-۲-۱-۲-شناسایی کودکان ناشنوا و مداخلات آموزشی
- ۳۷..... ۳-۱-۲-سازگاری اجتماعی
- ۳۷..... ۱-۳-۱-۲-سازگاری چیست؟
- ۳۸..... ۲-۳-۱-۲-سازگاری اجتماعی چیست
- ۴۰..... ۳-۳-۱-۲-سازگاری اجتماعی در کودکان ناشنوا
- ۴۴..... ۲-۲-پیشینه تجربی
- ۴۴..... ۱-۲-۲-یکپارچه سازی و سازگاری اجتماعی
- ۴۴..... ۱-۱-۲-۲-پژوهش های داخل کشور
- ۴۸..... ۲-۱-۲-۲-پژوهش های خارج از کشور
- ۵۵..... ۳-۲-خلاصه و نتیجه گیری

فصل سوم: روش تحقیق

- ۵۷..... ۱-۳-مقدمه
- ۵۷..... ۲-۳-روش تحقیق
- ۵۸..... ۳-۳-جامعه آماری
- ۵۸..... ۴-۳-حجم نمونه
- ۵۸..... ۵-۳-روش نمونه گیری
- ۵۹..... ۶-۳-ابزار گرد آوری اطلاعات، روایی و پایایی ابزار
- ۵۹..... ۱-۶-۳-پرسشنامه راتر فرم معلم
- ۵۹..... ۱-۱-۶-۳-روایی و پایایی پرسشنامه راتر فرم معلم

- ۶۱.....۲-۱-۶-۳-۳ روش نمره گذاری پرسشنامه راتر فرم معلم
- ۶۲.....۲-۶-۳-۳ پرسشنامه راتر فرم والدین
- ۶۲.....۱-۲-۶-۳-۳ روایی و پایایی پرسشنامه راتر فرم والدین
- ۶۳.....۲-۲-۶-۳-۳ روش نمره گذاری پرسشنامه راتر فرم والدین
- ۶۳.....۷-۳-۳ روش گرد آوری اطلاعات
- ۶۴.....۸-۳-۳ معیارهای ورودی و خروجی آزمودنی ها
- ۶۵.....۹-۳-۳ روش تجزیه و تحلیل داده ها
- ۶۵.....۱۰-۳-۳ ملاحظات اخلاقی

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده ها

- ۶۷.....۱-۴-۱ مقدمه
- ۶۷.....۲-۴-۲ تحلیل توصیفی
- ۷۳.....۳-۴-۳ بررسی فرضیه های پژوهش (آمار استنباطی)
- ۷۳.....۱-۳-۴-۱ آزمون فرضیه شماره یک پژوهش
- ۷۴.....۲-۳-۴-۲ آزمون فرضیه شماره دو پژوهش
- ۷۵.....۳-۳-۴-۳ فرضیه شماره فرعی شماره یک پژوهش
- ۷۵.....۴-۳-۴-۴ فرضیه شماره فرعی شماره دو پژوهش
- ۷۶.....۵-۳-۴-۵ فرضیه شماره فرعی شماره سه پژوهش
- ۷۷.....۶-۳-۴-۶ فرضیه شماره فرعی شماره چهار پژوهش
- ۷۸.....۷-۳-۴-۷ فرضیه شماره فرعی شماره پنج پژوهش
- ۷۸.....۸-۳-۴-۸ فرضیه شماره فرعی شماره شش پژوهش
- ۷۹.....۹-۳-۴-۹ فرضیه شماره فرعی شماره هفت پژوهش

۸۰-۳-۴-۱۰ فرضیه شماره فرعی شماره هشت پژوهش.....

فصل پنجم : جمع بندی و نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات

۸۳-۱-۵-۱ مقدمه

۸۳-۲-۵-۲ خلاصه طرح و نتایج پژوهش

۸۴-۳-۵-۳ بحث بر روی دستاوردهای تحقیق

۹۰-۴-۵-۴ خلاصه و نتیجه گیری

۹۱-۵-۵-۵ پیشنهادهای تحقیق

۹۱-۱-۵-۵-۱ پیشنهادهای پژوهشی

۹۲-۶-۵-۶ محدودیت های پژوهش

۹۳ فهرست منابع

۱۰۰ پیوست ها

۱۱۷ چکیده ی انگلیسی

فهرست جدول ها

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲-سطوح شنوایی بر حسب دسی بل	۳۴
جدول ۱-۴-میانگین دو گروه از دیدگاه معلمان	۶۸
جدول ۲-۴- میانگین دو گروه از دیدگاه والدین	۷۰
جدول ۳-۴- میانگین سازگاری اجتماعی دو گروه از دیدگاه معلمان	۷۱
جدول ۴-۴- میانگین سازگاری اجتماعی دو گروه از دیدگاه والدین	۷۲
جدول ۵-۴- نتایج آزمون تی در خصوص آزمون فرضیه شماره یک	۷۳
جدول ۶-۴- نتایج آزمون تی در خصوص آزمون فرضیه شماره دو	۷۴
جدول ۷-۴- نتایج آزمون تی در خصوص آزمون فرضیه فرعی شماره یک پژوهش	۷۵
جدول ۸-۴- نتایج آزمون تی در خصوص آزمون فرضیه شماره فرعی شماره دو پژوهش	۷۶
جدول ۹-۴- نتایج آزمون تی در خصوص آزمون فرضیه شماره فرعی شماره سه پژوهش	۷۷
جدول ۱۰-۴- نتایج آزمون تی در خصوص آزمون فرضیه شماره فرعی شماره چهار پژوهش	۷۷
جدول ۱۱-۴- نتایج آزمون تی در خصوص آزمون فرضیه شماره فرعی شماره پنج پژوهش	۷۸
جدول ۱۲-۴- نتایج آزمون تی در خصوص آزمون فرضیه شماره فرعی شماره شش پژوهش	۷۹
جدول ۱۳-۴- نتایج آزمون تی در خصوص آزمون فرضیه شماره فرعی شماره هفت پژوهش	۸۰
جدول ۱۴-۴- نتایج آزمون تی در خصوص آزمون فرضیه شماره فرعی شماره هشت پژوهش	۸۱

فهرست نمودارها

<u>صفحه</u>	<u>عنوان</u>
۶۹.....	نمودار ۴-۱- میانگین دو گروه از دیدگاه معلمان
۷۰.....	نمودار ۴-۲- میانگین دو گروه از دیدگاه والدین
۷۱.....	نمودار ۴-۳- میانگین سازگاری اجتماعی دو گروه از دیدگاه معلمان
۷۲.....	نمودار ۴-۴- میانگین سازگاری اجتماعی دو گروه از دیدگاه والدین

فصل اول

کلیات تحقیق

۱-۱- مقدمه

عدالت از آرمان های والای تمامی جوامع انسانی است. یکی از اساسی ترین راهکارها برای دستیابی به عدالت همه جانبه ، تسهیل دسترسی همگان به آموزش و پرورش کیفی مبتنی بر مهارت های زندگی می باشد . اگر چه تجارب بین المللی گواه بر آن است که بهره مندی از آموزش و پرورش بدون تمهید سایر پیش نیازها به عدالت اجتماعی و بهروزی جوامع بشری منجر نخواهد شد، اما تردیدی نیست که از ضرورت های اساسی نیل به این آرمان بزرگ است(کافمن و هرمن^۱، ترجمه بازرگان و مشایخ،۱۳۷۴).

در تمامی جوامع ،آموزش و پرورش با طیف وسیعی از افراد روبر است که با هم متفاوتند، این تفاوت ها ممکن است مربوط به نژاد،فرهنگ ، شرایط جسمانی،حسی و ذهنی بوده و یا برخاسته از محیطی باشد که فرد در آن رشد کرده و تربیت شده است.

تردیدی نیست که کودکان با پیشینه فرهنگی اجتماعی متفاوتی قدم به مدرسه می گذارند، به عبارت دیگر هر کودک در مدرسه ویژگی ها،علائق،توانایی ها و نیازهای یادگیری منحصر به فرد خود را دارد. بنابراین مدارس امروز نیازمند رویکردی متفاوت به مقوله ی تربیت و فرهنگ پذیری هستند . رویکردی که خود را پاسخگوی تمامی کودکان ، با هر نوع توانایی، علاقه و پیشینه می داند.(ساعی منش،۱۳۸۸).

1.Kauffman & Herman

از جمله بزرگترین دغدغه‌هایی که نظام‌های آموزشی در سراسر جهان، با آن روبه‌رو هستند، فراهم کردن آموزش مؤثر برای همه افراد است (اینسکو و مایلز^۱، ۲۰۰۸، نقل از فتح قریب بیدگلی و همکاران، ۱۳۸۹). بی‌تردید آموزش و پرورش نیازمند تغییراتی جدی است چرا که از درون و بیرون ساختار خود با چالش‌هایی جدی مواجه است. آموزش و پرورش موجود دارای انعطاف‌پذیری مناسب نبوده و حتی جمعیت متوسط و به ظاهر مشابه را به نحو مطلوبی آموزش نمی‌دهد. چرا که تفاوت‌های موجود در فراگیران را نمی‌بیند و یا از کنار آن‌ها خیلی ساده می‌گذرد. نیازهای مخاطبان نظام آموزش در هر زمان و مکان و بر حسب شرایط متفاوت اجتماعی، اقتصادی و جغرافیایی متغیر است و تاکنون، آموزش با این تنوع نیازهای مخاطبان انطباق محدودی را نشان داده است. آموزش و پرورش فقط یک هدف نیست بلکه وسیله‌ای است برای رشد ارزش‌های انسانی و بالا بردن توانایی افراد برای باهم زیستن (هوسپیان و کاکوجوبیاری، ۱۳۸۰).

فراگیرسازی، فلسفه‌ای مبتنی بر تفکر عدالت اجتماعی است که طرفدار دسترسی مساوی همه دانش‌آموزان به کلیه فرصت‌های آموزشی، صرف‌نظر از تفاوت‌های فردی است. فراگیرسازی ایدئولوژی‌ای بنیادی است که هدف آن بازسازی نظام آموزش و پرورش، به منظور فراهم آوردن فرصت‌های برابر برای تمامی کودکان، صرف‌نظر از تفاوت‌های فردی ناشی از توانایی، نژاد، فرهنگ و مذهب است (سیمنی داو و فیتاکا^۲، ۲۰۰۹).

کودکان و نوجوانان از طریق کسب مهارت‌های اجتماعی مهمی نظیر همکاری، سازش، ارتباط و دوست‌یابی به درون گروه همسالان خود راه یافته و پایه و اساس زندگی اجتماعی خود را تشکیل می‌دهند. کودکانی که مهارت اجتماعی کافی کسب کرده‌اند در ایجاد رابطه با همسالان و یادگیری در محیط آموزشی موفق‌تر از کودکانی هستند که فاقد این مهارت هستند (واکر و هوپس^۳، ۲۰۰۳).

1. Aynskv & Miles
2. Symenidou & Phtiaka
3. Walker & Hopes

از جمله کودکانی که توانایی ضعیفی در کسب مهارت های اجتماعی و ارتباط با گروه همسالان دارند کودکان دارای نقص شنوایی هستند که به دلیل وجود ناتوانی در مهارت های گفتاری توانایی ارتباط برقرار کردن را ندارند که خودبه خود باعث انزوای این افراد از بقیه ی همسالانشان می گردد که می تواند مشکلات سازشی مختلفی را به دنبال داشته باشد، که در ادامه راجع به این مشکلات بحث خواهد شد.

۱-۲- بیان مساله

امروزه یکی از محورهای اصلی در بحث های مربوط به کودکان استثنایی، یکپارچه سازی یا آموزش تلفیقی است. بر این اساس سوارت^۱ (۲۰۰۴) و دسین و میل وارد^۲ (۲۰۰۰) آموزش تلفیقی را به عنوان فرایندی تعریف می کنند که در آن دانش آموزان از هر سن و جنس و با هرتوانایی و محدودیتی که دارند بدون توجه به زبان و پیشینه اجتماعی، مذهب و یا بیماری های خاص در مدارس پذیرفته می شوند (کلارک^۳، ۲۰۰۷).

لورمن^۴ (۲۰۰۰) آموزش تلفیقی و یکپارچه سازی را این گونه معنا کرده است که همه ی دانش آموزان اعم از عادی و دارای نیازهای ویژه در یک مدرسه تحصیل کنند در واقع مدارس یکپارچه^۵ شده (تلفیقی) به منظور تامین نیازهای همه ی نوآموزان سازماندهی شده اند.

اجتماعی شدن یک فرایند دو جانبه ی ارتباطی میان فرد و جامعه است. به همین دلیل جریانی پیچیده بشمار می آید که ابعاد و جوانب گوناگونی دارد. کسب مهارت های اجتماعی، چگونگی برقراری ارتباط با سایر افراد و سازگاری اجتماعی از جمله این ابعاد هستند.

سازگاری اجتماعی یعنی گسترش روابط میان فردی مثبت و رفتارهایی که در مشارکت موفقیت آمیز و در موقعیت های اجتماعی سازنده هستند (آگران و وهمایر^۶، ۱۹۹۹، وهمایر و بولدینگ^۷، ۱۹۹۹).

-
1. Swart
 2. Millward
 3. Clark
 4. Lvrmm
 5. Integrated
 6. Gran & Vhmayr
 7. Bvldyng

ناشنوایی و نارسایی شنوایی بر مبنای میزان آسیب شنوایی تعریف می شوند و از طریق ارزیابی حساسیت شخص به بلندی و ارتفاع تعیین می گردد به موجب قانون آموزش افراد با ناتوانی ناشنوایی عبارت است از وجود آسیب شنوایی شدید به گونه ای که کودک با یا بدون تقویت کننده های شنوایی، در پردازش اطلاعات زبان شناختی از طریق شنوایی دچار آسیب است تا حدی که تاثیر نامطلوبی بر عملکرد آموزشی او می گذارد. ناشنوایی عبارت است از وجود آسیب شنوایی شدید به گونه ای که کودک با یا بدون تقویت کننده های شنوایی، در پردازش اطلاعات زبان شناختی از طریق شنوایی دچار آسیب است تا حدی که تاثیر نامطلوبی بر عملکرد آموزشی او می گذارد (هاردمن^۱ و همکاران، ۱۹۴۸، ترجمه علیزاده، ۱۳۸۸).

رشد اجتماعی و روان شناختی کودکان ناشنوا نشان می دهد که در مقایسه با همسالان شنوا، تفاوت هایی را در رشد دارند. تفاوت یا تاخیر در اکتساب زبان فرصت های تعامل اجتماعی را محدودتر می کند. کودکان ناشنوا وقتی می کوشند با همسالان شنوا ارتباط برقرار کنند چالش های سازگاری بیشتری دارند و این در حالی است که معمولاً گفتگو با همسالان راحت تر به نظر می رسد (ورتس، کالاتا، تامکینز^۲، ۲۰۰۷، ترجمه علیزاده و همکاران، ۱۳۸۸). بنابراین محدودیت در تعامل اجتماعی باعث بوجود آمدن مشکلاتی در رفتارهای تعاملی با دیگر افراد می شود که کودکان ناشنوا و کم شنوا به دلیل این محدودیت نمی توانند به راحتی با همسالان نشان ارتباط برقرار نمایند و خود به خود از جریان اجتماعی شدن حذف می گردند. ولی یکپارچه سازی کودکان در مدارس زمینه ی بوجود آمدن تعامل، هرچند به شکل اندک می گردد، سبب ارتباط با همسالان عادی گردیده و از جریان ارتباط و تعامل بساری از مفاهیم را یاد می گیرند.

بنابراین موضوع پژوهش حاضر مقایسه ی سازگاری اجتماعی دانش آموزان ناشنوا در مدارس یکپارچه سازی شده (مدارس عادی) و غیر یکپارچه سازی شده (مدارس استثنایی) از دیدگاه* معلمین و والدین می باشد.

*منظور از دیدگاه و نظر در تمام این پژوهش داوری معلمان و والدین می باشد و نظرخواهی نمی باشد.

1. Hardman

2. Werts & Culatta & Tompkins

۱-۳- اهمیت و ضرورت های خاص انجام تحقیق

یکی از پدیده های طبیعی در میان افراد وجود تفاوت است و تقریباً هیچ کس را نمی توان یافت که کاملاً به دیگری شبیه باشد. یک نظام آموزشی پویا و سالم به وجود تمام تفاوت ها توجه می نماید و نیاز تمام افراد موجود در سیستم را پاسخ می دهد. قسمتی از تفاوت ها مربوط به شرایط جسمی و ذهنی افراد می شود که گاه افراد را به شکل بارزی از هم جدا می نماید که در آن افراد با اشکال مختلف ناتوانی در سیستم آموزشی جامعه ظهور می یابند. سیستم پویا و فعال آموزشی هر کشور افراد را با توجه به نیازها و توانایی هایی که دارند تحت حمایت خود قرار می دهد و چتر حمایتی خود را بر سر آنان می گستراند.

متأسفانه یکی از معضلات جدی که هنوز در برخی از جوامع به چشم می خورد بی اعتنایی به این تفاوتهاست که به طبع آن، در طراحی و سازمان دهی زیر ساخت های جامعه نیز کمتر به این واقعیت توجه شده است. بی تردید آموزش و پرورش مهمترین نهاد اجتماعی است که از دیر باز با این معضل دست به گریبان بوده و این تناقض را پیش رو داشته است که آیا وظیفه آموزش و پرورش تربیت نخبگان است یا تربیت تمامی کودکان و دانش آموزان و رای تفاوت هایشان (آرمیون، ۱۳۸۸، نقل از سیاحی، ۱۳۸۸).

توجه به حقوق بشر، آموزش برای همه، فراهم کردن فرصت های برابر، پذیرش اجتماعی تمام شهروندان یک جامعه و تسهیل فرایند اجتماعی شدن یا جامعه پذیری از مهمترین اصول برنامه های یکپارچه سازی محسوب می شوند. افزون بر این، ضرورت اجرای برنامه های یکپارچه سازی یا تلفیقی، بر این موضوع دلالت دارد که کودکان با نیازهای ویژه باید همان قدر به نظام آموزش و پرورش مناسب دسترسی داشته باشند که کودکان عادی دسترسی دارند.

اما نکته شایان ذکر این است که برخی از اندیشمندان آموزش و پرورش ویژه بر این باورند که دانش آموزان دارای ناتوانی نباید در جریان عادی آموزش و پرورش یکپارچه سازی شوند. آن ها برای مخالفت خود با برنامه های یکپارچه سازی آموزشی دلایل چندی را ابراز کرده اند، مانند نبود یا کمبود آموزش ویژه، خدمات ویژه و موقعیت های فیزیکی نامناسب، نپذیرفتن این گونه افراد، و سرانجام وجود

نگرش منفی نسبت به آن ها. این گروه از مخالفان می‌افزایند که امکان دارد برنامه‌های تلفیقی پاسخگوی برخی از نیازهای افراد دارای ناتوانی باشد، اما برخی دیگر از نیازهای آنان و همچنین تفاوت‌های فردی را نادیده می‌گیرد. در مقابل، بسیاری از متخصصان آموزش و پرورش ویژه و طرفداران آموزش فراگیر بر این باورند که جداسازی آموزشی برای این گونه افراد غیرانسانی است و مدارس ویژه پاسخگوی نیازهای انسانی افراد عقب‌مانده ذهنی نمی‌تواند باشد. از این رو، بسیاری از پژوهشگران و متخصصان از این دیدگاه که دانش‌آموزان عقب‌مانده ذهنی باید در دوره‌های پیش دبستانی و دبستانی یکپارچه و منسجم شوند، پشتیبانی می‌کنند (براون^۱ و همکاران، ۱۹۷۹؛ سرتو^۲ و همکاران، ۱۹۸۴؛ اشتاین‌بک^۳، ۱۹۸۲، نقل از به‌پژوه و گنجی، ۱۳۸۳).

راشکه و برنسون^۴ (۲۰۰۶) (نقل از قزل سفلو، ۱۳۸۸) تلفیق و یکپارچه سازی را به عنوان فرایندی می‌دانند که به نیازهای تمام افراد پاسخ می‌دهد و از انزوای افراد در محیط‌های آموزشی و اجتماعی جلوگیری می‌نماید. یکپارچه سازی به فراگیران این فرصت را می‌دهد که با بچه‌های همسال خود آموزش ببینند که ضمن آن الگوهای رفتاری آن‌ها از طریق همسالان بهبود می‌یابد.

همچنین هاینز^۵ (۲۰۰۱) معطوف می‌دارد که دانش‌آموزان دارای نیازهای ویژه در رشد روابط بین فردی با همسالان عادی خود توانایی بدست آورده و می‌توانند از حضور دانش‌آموزان عادی به عنوان الگوهای مناسب رفتاری استفاده کنند.

با توجه به رسالت خطیر آموزش و پرورش در بحث پاسخ‌گویی به نیازهای دانش‌آموزان، مراکز آموزش و پرورش استثنایی نمی‌توانند پاسخ‌گوی تمام نیازهای آموزشی و اجتماعی افراد باشند در سیستم سنتی آموزش و پرورش استثنایی دانش‌آموزان دارای معلولیت از همسالان و دوستان خود جدا می‌افتادند و داغ معلولیت را به عنوان همراه همیشگی با خود حمل می‌کردند و در اجتماع همیشه انگشت‌نمای خاص و عام بودند.

-
1. Brown
 2. Serto
 3. Steinbeck
 4. Rashkh & Bronson
 5. Heinz